

Hakuilmoitus

31.5.2021

VN/12789/2021

VN/12789/2021-STM-1

Hakuilmoitus valtionavustuksesta Lastenasiantalo/Barnahus-mallin jatkokehittämiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittaa haettavaksi valtionavustusta Lastenasiantalo (Barnahus)-mallin jatkokehittämiseen ja valtakunnallistamiseen. Avustuksen tarkoituksena on kattaa kustannuksia, jotka kertyvät lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn, tunnistamiseen, tutkimiseen sekä uhrien hoidon koordinaatiosta ja sisällön kehittämisestä.

Vuonna 2019 käynnistynyttä Barnahus-hanketta on edistetty vuosina 2019-2021 alueellisilla kehittämishankkeilla yliopistosairaaloiden erityisvastuualueilla, joilla on lakisääteinen velvoite lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja fyysisen väkivallan tutkimiseen. Yliopistollisissa sairaanhoitopiireissä avustuksen mukaista toimintaa toteutetaan lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisissa tai oikeuspsykologisissa yksiköissä.

Nyt haettavissa olevan valtionavustuksen määrä on noin 1 900 000 euroa vuodelle 2022 ja 1 900 000 euroa vuodelle 2023. Avustus on käytettävissä 01.01.2022-31.12.2023 syntyviin kustannuksiin. Määrärahat myönnetään valtion talousarvion momentilta 33.60.31 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittäminen (smr 3v.) Kyseessä on siirtomääräraha, joten vuodelle 2022 myönnettävällä avustuksella voidaan kattaa myös vuonna 2023 syntyviä kustannuksia.

Lastenasiantalossa (Barnahus) selvitetään moniammatillisesti seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksen uhriksi epäillyn lapsen ja nuoren asia lapsiystävällisessä ympäristössä ja huolehditaan yhteistyössä lapselle turvallinen kasvu- ja kehitys. Kehittämisessä hyödynnetään muun muassa Seritukikeskuksissa jo käytössä olevia toimintamalleja, yliopistosairaaloiden lasten oikeuspsykologisissa ja -psykiatrisissa yksiköissä sekä THL:llä kehitettyjä yhteistyömalleja ja muita toimintakäytäntöjä. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2022 ja 2023 mallin käyttöönoton tukemiseksi on varattu 2,8 miljoonaa euroa / vuosi. Näistä määrärahoista osa käytetään valtionavustusten myöntämiseen.

Myönnettävä valtionavustukset myönnetään ehdollisena, toisin sanoen myöntäminen edellyttää, että eduskunta vahvistaa kunkin vuoden osalta määrärahan valtion talousarvioon. Avustus myönnetään täysimääräisenä eli omarahoitusosuutta ei vaadita, mutta rahoitusta saavien tulee sitoutua siihen, että hankerahoituksella käyttöönotettu Lastenasiantalo-Barnahus-malli jää alueella pitkäaikaiseen käyttöön myös hankkeen päätyttyä.

Hakuaika alkaa 31.5.2021 ja päättyy 31.8.2021 klo 16:15. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä.

Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

295 163 415
358 295 163 415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Lastenasiointalo-Barnahus-malli

Barnahus-hankkeessa jalkautetaan viranomaisyhteistyön muotoja väkivaltaepäilyjen selvitysvaiheeseen (ns. LASTA-seula-malli), kehitetään palveluketjuja vahvistamalla vaativan erityistason (lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian ja -psykologian yksiköt) ja erityistason palveluiden konsultaatiotoimintaa perustasolle sekä levitetään väkivaltaa kohdanneen lapsen ja nuoren näyttöön pohjautuvia arvioinnin, tuen ja hoidon malleja. Toimien avulla vahvistetaan sekä lapsiin kohdistuvan väkivallan selvitteleviä, suojelullisia että terapeuttisia palveluja.

Kuten aiemmassa vuosien 2020-2021 haussa, painotetaan myös tässä haussa erityisesti niitä kehittämistoimia, jotka parantavat perustason palveluiden kykyä vastata lapsiystävällisesti ja Barnahus-mallin mukaisesti väkivaltaa kohdanneiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tarpeisiin. Tämä koskee niin väkivallan epäilyn tunnistamis- ja selvitysvaihetta kuin tuen, hoitoonohjauksen ja hoidon vaiheita. Haun painopiste on linjassa myös Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman (mm. perhekeskustoimintamallin edistäminen) kanssa.

Avustusta voivat hakea yliopistollista sairaalaa ylläpitävät sairaanhoitopiirit, joissa toiminnan kehittämisestä ja jalkauttamisesta vastaavat ensisijaisesti lasten ja nuorten oikeuspsykiatriset/oikeuspsykologiset yksiköt yhteistyössä muiden alueellisten toimijoiden kanssa (erityisesti lasten- ja nuorisopsykiatria, seri-tukikeskukset, lastensuojelu ja perhekeskusten tai vastaavien toimijat). Hakemuksiin toivotaan avustuksen käytön kannalta oleellisia toimijoita osatoteuttajiksi. Avustuksen hakijan toivotaan kanavoivan avustusta alueensa kunnille ja kuntayhtymille (avustuksen/ Barnahus-mallin toteutumisen kannalta olennaisille toimijoille, jotka voivat toimia hankkeessa osatoteuttajina). Osatoteuttajien tulee olla tiedossa jo avustusta hakiessa, ja jo hakuvaiheessa jokainen osatoteuttaja täyttää erillisen talousarviolomakkeen.

Kyseessä on valtakunnallinen hanke, jota valvoo STM ja koordinoi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hakijat muodostavat toiminnallisen yhteistyöverkoston, ja mallia kehitetään tiiviisti tämän verkoston eri toimijoiden kesken. Toimintamallit suunnitellaan kullakin alueella vastaamaan alueen tarpeisiin, kuitenkin niin, että yhteisesti sovitut ja sovitavat kansalliset linjaukset toteutuvat.

Avustuksen tausta ja tavoitteet

Väkivalta lapsia kohtaan ei tutkimusten mukaan ole lisääntynyt, mutta väkivaltarikosepäilyjen ja ilmi tulleen väkivallan määrä on kasvanut huomattavasti. Palvelujärjestelmän ruuhkautuminen ja lastensuojelullisen, rikosoikeudellisen ja hoidollisen prosessin eriaikaisuus vaikeuttavat oikea-aikaisen ja vaikuttavan tuen saamista. Osa väkivaltaepäilyn kohteena olevista lapsista sekä väkivallan uhreista jää ilman tarvitsemaansa tukea ja hoitoa. Prosessit lapsiin kohdistuneissa fyysisen ja seksuaalisen väkivallan rikoksissa ovat kohtuuttoman hitaita.

Eryisesti Pohjoismaissa Lastenasiointaloissa (Barnahus) on pystytty lisäämään prosessien lapsiystävällisyyttä ja auttamaan seksuaalista väkivaltaa kohdanneita lapsia ja nuoria viranomaisten välisellä yhteistyöllä ja yhteen kokoontumisella. Suomessa lasten ja nuorten oikeuspsykologiset ja -psykiatriset yksiköt toimivat jo suurelta osin Barnahus-mallin mukaisesti, mutta ne palvelevat vain osaa lapsista. Lisäksi tuen ja hoidon koordinaation ja saatavuuden osalta palvelujärjestelmässä on edelleen aukkoja.

Väkivaltaepäilyn heräämisen jälkeisessä tilanteessa toteutettavalla moniammatillisella tapausten esikäsitteilyllä LASTA-seula-mallin mukaisesti saavutetaan aikasäästöjä ja resurssien kohdentamista tehokkaasti. Barnahus-hankkeen yksi keskeinen tavoite on näiden käytäntöjen kansallinen jalkauttaminen. Tarkoituksena ei ole luoda vain hankeaikaista toimintamallia, vaan pitkäjänteisesti käyttöön jäävä toimintamalli. Malli on vuonna 2020 ja 2021 levinnyt uusille alueille, mutta levittämistyötä tulee edelleen jatkaa ja juurtumista tukea. Lisäksi tavoite on lisätä tutkinnan lapsiystävällisyyttä etenkin niiden lasten osalta, jotka poliisi kuulee itse. Tällä hetkellä kuuleminen tapahtuu pääosin poliisin tiloissa, joissa hankkeessa vuonna 2020 tehdyn selvityksen perusteella on paikoin puutteita. Hankkeessa on käynnistetty yhteistyötä alueiden perhekeskusverkostojen kanssa, yhtenä tavoitteena tukea lapsiystävällisten tilojen käyttöä kuulemisissa esimerkiksi perhekeskusten tilojen hyödyntämisen kautta.

Toinen keskeinen tavoite on edelleen vahvistaa väkivallan riskissä olevien ja väkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten varhaisen vaiheen tukea. Tämä tapahtuu vaikuttavien psykososiaalisten hoitojen kouluttamisen, tuetun implementaation sekä monialaisen perhekeskuksen toimijoiden väkivaltaerityisen osaamisen lisäämisen kautta. Kansallisia ja alueellisia koulutuksia on järjestetty hankkeen puitteissa vuosina 2019-2021, mutta niitä tulee edelleen jatkaa ja juurtumista tukea. Näin voidaan vähentää ruuhkautuneiden lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluiden tarvetta. Niin ikään voidaan vähentää raskaan lastensuojelun tarvetta. Barnahus-hankkeen tavoitteet ovat näiltäkin osin

linjassa hallitusohjelman, osaamis- ja tukikeskustyön (OT-keskustyön) ja erityisesti Tulevaisuuden sote-ohjelman kanssa.

Avustuksen hakeminen

Avustusta haetaan hakulomakkeella, jonka lisäksi tulee toimittaa hankkeen talousarvio vuosille 2022-2023. Lisäksi hakemukseen tulee liittää suunnitelma avustuksella toteutettavasta toiminnasta. Suunnitelmassa tulee esittää hankkeen tavoitteet, niiden saavuttamiseksi ja pitkäaikaiseen käyttöön juurtumiseksi suunnitellut toimenpiteet ja tavoiteltavat tulokset sekä aikataulu ja alueellinen viestintäsuunnitelma.

Hakemuksesta tulee ilmetä, mitkä osatoteuttajat ovat sitoutuneet mukaan hankkeeseen. Osatoteuttajien tulee toimittaa omat talousarvionsa hakemuksen liitteenä. Hakemukseen tulee liittää vapaamuotoinen kuntasitoumuslomake/aiosopimus, jossa on ilmaistuna kuntien tai muiden toimijoiden periaatepäätökset hankkeeseen osallistumisesta.

Hakemus toimitetaan 31.8.2021 klo 16.15 mennessä sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo@stm.fi viitteellä VN/12789/2021.

STM tekee päätökset THL:n avustuksella. STM välittää hakemukset arvioitavaksi THL:een loppuvuoden 2021 aikana. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Hakemusten arviointi

Valtionavustukset ovat harkinnanvaraisia. STM arvioi hakemukset THL:n avustuksella. Valtionavustuksen määrää arvioitaessa otetaan huomioon hakijan toimialueen väestömäärä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, että valtionavustus kohdentuu väkivaltaepäilyyn kohteena olevien tai väkivaltaa kokeneiden lasten palveluiden parantamiseen eurooppalaisten Barnahus-standardien ja kansallisten linjausten mukaisesti sekä siihen, kuinka malli suunnitellaan jalkautettavan ja juurrutettavan alueelle.

Avustuksella rahoitettavaksi tulevat kyseeseen:

- Palveluiden tuottamisen mallien kehittäminen
 - Perhekeskusten/perhekeskusverkostojen toiminta väkivaltaepäilyjen selvitysvaiheessa sekä tuen ja hoidon vaiheessa (ns. "Barnahus-satelliitti" -malli vaativan erityistason ja erityistason palveluiden tukemana), moniammatillisen työn vahvistaminen perhekeskuksissa väkivaltakysymykseen liittyen
- Alueellisten palveluketjujen ja -kokonaisuuksien kehittäminen
 - Toimivien hoidon koordinaatio- ja konsultaatiokäytäntöjen rakentaminen vaativimmista (ns. OT-tason palvelut kuten oikeuspsykiatrian tai -psykologian yksiköt) tai lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluista perustasolle
- Näyttöön pohjautuvien trauman ja väkivallan seurausten hoitomuotojen juurtumisen tukeminen alueella esimerkiksi osaajaverkostojen muodostamisen kautta
- Monialaisen yhteistyön ja osaamisen kehittäminen (erityisesti lastensuojelun, poliisin ja terveydenhuollon väliset yhteistyön mallit, ns. LASTA-seula -malli ja siihen liittyvä strukturoitu taustatietojen keruu)
- Alueellisten erityishaasteiden helpottaminen
 - esimerkiksi maahanmuuttajaperheiden ja lasten tukeminen tilanteissa, joissa lapseen on kohdistunut väkivaltaa tai väkivallan riski on suuri
- Väkivaltailmiön kannalta epidemiologisesti keskeisten ja/tai erityisten haavoittuvien ryhmien psykososiaalisen tuen kehittäminen, erityisesti akuuttia seksuaaliväkivaltaa kokeneet nuoruusikäiset tai kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret.

Hakemuksessa tulee selkeästi kuvata millä tavoin avustettava toiminta lisää:

- sujuvaa monialaista yhteistyötä (poliisi, syyttävä, lastensuojelu, terveydenhuolto) väkivaltaepäilyyn heräämisen jälkeisessä tilanteessa (erityisesti LASTA-seula-malli)

- palveluntarjoajien osaamista väkivallan tunnistamisessa, selvitysvaiheessa, viranomaisyhteistyössä ja lapsille ja perheille annettavassa tuen ja hoidon vaiheessa
- poliisin suorittaman esitutkinnan lapsiystävällisyyttä mm. tilojen, kohtaamisten ja tuen piiriin ohjaamisen osalta
- nuorisoikäisten (13–19-vuotiaiden) seksuaaliväkivaltaa kokeneiden tuen ja hoidon laatua sekä palveluketjujen toimivuutta

Hakemuksen tulee sisältää seurantasuunnitelma, joka määrittelee, miten tavoitteiden saavuttamista mitataan, ja miten tuloksista raportoidaan. Tulostittareita voivat olla esimerkiksi prosessien eri vaiheiden kesto, LASTA-/seulapalaverien ja täytettyjen LASTA-lomakkeiden määrä, hoitomenetelmiin tai työkäytäntöihin koulutettujen ammattilaisten määrät ja koulutuspalautteet, tutkittujen ja hoidettujen lasten/nuorten määrät sekä julkaistut palveluketjujen mallinnukset.

Hakemuksessa tulee kuvata myös alueellisen seurantaryhmän kokoonpano. Seurantaryhmä hyväksyy alueiden hankesuunnitelman ja toiminnan tavoitteet sekä suunnitelmiin tulevat muutokset. Lisäksi seurantaryhmä arvioi ja seuraa toiminnan edistymistä ja vastaa osaltaan projektin vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain ja asetuksen mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Kustannukset, joihin avustusta voidaan myöntää

Avustusta tulee käyttää osa- tai kokopäiväisen aluekoordinaattorin palkkaamiseksi jokaiseen yliopistolliseen sairaanhoitopiiriin sekä ko. koordinaattorin työskentelyn kannalta välttämättömien kustannusten korvaamiseksi. Lisäksi avustettavan hankkeen kustannuksiksi voidaan jyvittää suuruudeltaan kohtuullisia, hankkeelle välttämättömän taloudellisen suunnittelutyön kustannuksia, joita syntyy muualla avustusta saavassa organisaatiossa.

Avustusta voi lisäksi käyttää palkka- ja muihin kuluihin, joihin sisältyy avustuksen kohderyhmään (väkivaltaepäilyjen kohteena olevat tai väkivaltaa kokeneet lapset) liittyvää:

- alueellisten konsultaatiokäytäntöjen kehittämistä
- asiakastyön sisältöjen kehittämistä ja mallintamista
- alueellisten yhteistyöverkostojen luomista ja palveluketjun mallintamista
- edellisiin liittyvää arviointia ja raportointia

Edellisten lisäksi avustusta voi käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden, lastensuojelun ja poliisien ja syyttäjien sekä muiden, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa kohdanneiden lasten ja nuorten tunnistamiseen osallistuvien ammattihenkilöiden kouluttamiseen sekä alueellisesta koordinaatiosta aiheutuviin kustannuksiin.

Avustuksella katettavaksi sopivat hankkeen työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön tulevien työvälineiden, kuten tietokone ja työpuhelin, käytöstä aiheutuvat kustannukset. Muiden laitteiden ja kalusteiden hankinnoista on sovittava erikseen STM:n kanssa.

Tuloksista ja avustuksen käytöstä raportointinen

Hankkeen vastuuhenkilöt ovat velvollisia raportoimaan hankkeen etenemisestä alueensa osalta valtionhallinnon hankesalkkuun kuukausittain.

Lisätietoja

STM Marjo Malja ja Ritva Halila (etunimi.sukunimi@stm.fi)

THL Taina Laajasalo ja Rika Rajala (etunimi.sukunimi@thl.fi)

Valtionavustuksiin liittyvät kysymykset Pauliina Hiltunen (etunimi.sukunimi@stm.fi)

Lisätietoja:

Valtionavustuksista yleisesti: <https://stm.fi/valtionavustusten-hakeminen>

Liitteet	Hakulomake Hakulomakkeen täyttöohje Talousarviolomake Talousarvion täyttöohje
----------	--